

Тема уроку: Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників

Мета уроку: повторити відомості про прикметник, розглянути поняття про ступені порівняння якісних прикметників, їх творення з точки зору стилістики;

формувати вміння розпізнавати ступені порівняння прикметників, правильно вживати їх у мовленні, вдосконалювати культуру усного й писемного мовлення; виховувати загальнолюдські цінності.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: проектор, мультимедійна презентація, картки з практичними вправами.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.

Сьогодні ми з вами повинні навчитися правильно використовувати ступені порівняння прикметників відповідно до ситуації мовлення з точки зору стилістики. Адже неправильно вжиті форми ступенів порівняння прикметників становлять велику групу граматичних помилок як в усному, так і в писемному мовленні.

III. Актуалізація опорних знань.

Тема «Прикметник» не є для вас новою. В молодших та середніх класах школи ви вже вивчили граматичні ознаки та синтаксичну роль цієї частини мови.

Перш ніж перейти до теми нашого уроку, давайте з вами пригадаємо, що нам відомо про прикметник з попередніх класів.

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу.

1. Пропоную вам ознайомитися з таблицями-схемами.

Існує 2 ступені порівняння прикметників – вищий та найвищий. І в кожному зі ступенів розрізняють 2 форми утворення прикметників – просту та складену. Це ви можете побачити в таблиці:

Вищий ступінь		Найвищий ступінь	
Проста форма	Складена форма	Проста форма	Складена форма
<i>тепліший, красивіша</i>	<i>більш теплий, більш красива</i>	<i>найтепліший, найкрасивіша</i>	<i>найбільш теплий, найбільш красива</i>

Із наведених прикладів ми бачимо, що проста форма вищого та найвищого ступенів порівняння утворюється шляхом зміни будови самого прикметника. В той час, як найвищий ступінь не впливає на будову прикметника, в ньому тільки додається додаткове слово, яке вказує на зміну міри ознаки.

Вищий ступінь порівняння прикметника вказує на те, що в одному об'єкті ознака проявляється **більшою або меншою мірою**, ніж в іншому.

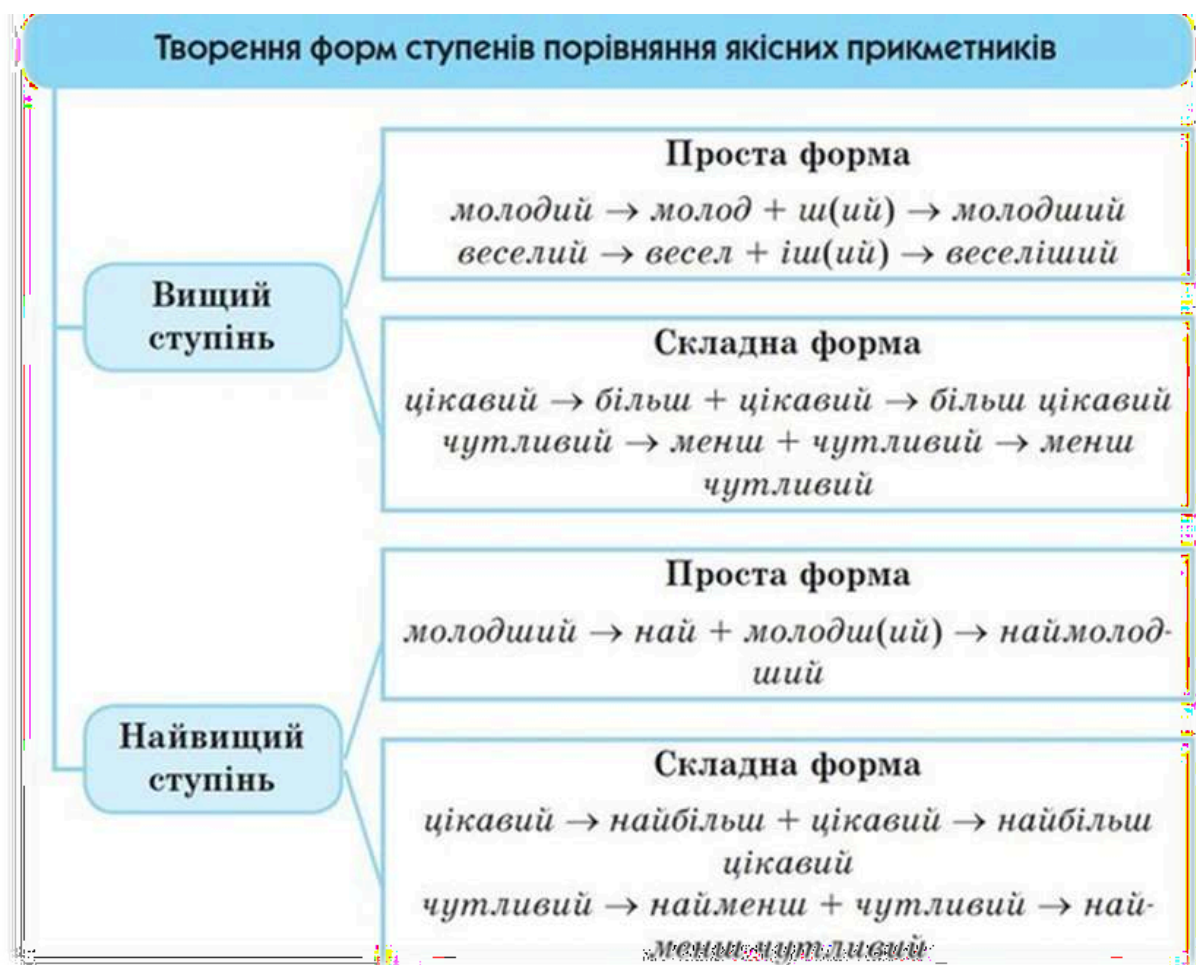
Проста форма вищого ступеня порівняння створюється за допомогою додавання суфіксів **-ш** та **-іш**: *спритний* – *спритніший*. Але будьте уважні, тому що деякі прикметники можуть втрачати суфікси **-к**, **-ек**, **-ок**: *легкий* – *легший*.

Складена форма порівняння вищого ступеня утворюється дуже легко – шляхом додавання слова **більш** або **менш** до звичайної форми прикметника: *влучний – більш влучний, гучний – менш гучний*.

Найвищий ступінь порівняння є свідченням того, що в цьому об'єкті відповідна ознака проявляється **найбільшим або найменшим чином** у порівнянні до всіх інших об'єктів.

Проста форма найвищого ступеня порівняння утворюється за допомогою додавання до прикметника вищого ступеня порівняння такого префікса, як **най-**: *кращий – найкращий*.

Складена форма порівняння найвищого ступеня утворюється так само, як і форма вищого ступеня – за допомогою додавання слів **найбільш** або **найменш** до звичайної форми прикметника: *холодний – найбільш холодний, гостра – найменш гостра*.

2. Виятки!

Запам'ятайте, що ступені порівняння ніколи не утворюють такі якісні прикметники:

- а) абсолютні ознаки (мертвий, босий, лисий);
- б) масті коней (вороний, чалий, гнідий);
- в) кольори, утворені від назв предметів (бузковий – від бузок, бордовий – від бордо (вино));
- г) складні назви кольорів і смаків (світло-зелений, гірко-солоний);
- д) прикметники, які виражають міру ознаки певними префіксами і суфіксами **-уват, -езн, -есеньк, -еньк, -енн**, : *здоровенний, чорнесенький, премудрий, холоднуватий*

3. Зверніть увагу на фонетичні зміни, які можуть відбуватися при утворенні ступенів порівняння прикметників:

зьк, жк, з + ш = жч

близький – ближчий

тяжкий – тяжчий

дорогий – дорожчий

с, ст + ш = ш

високий – вищий

товстий – товщий

4. Значення найвищого ступеня можна підсилити префіксами **як-, що-**: *щонайбільший, якнайглибший*.

Найвищий ступінь можна виражати додаванням до вищого сполучень **від усіх, над усе, за всіх**: *тихіший від усіх, миліше над усе*.

5. У деяких прикметниках форми вищого ступеня порівняння утворюються **від інших основ**: *гарний — кращий, ліпший; поганий — гірший; великий — більший*.

6. Найпоширеніші помилки вживання прикметників у мовленні.

1. Слово **самий** не вживається для утворення ступенів порівняння прикметників: *не найкращий, а найкращий*.

2. Помилкою є додавання слів **більш, менш, найбільш, найменш** до простої форми вищого ступеня: *не менш яскравіший, а менш яскравий*.

3. Порівняння до прикметників вищого ступеня приєднується за допомогою слів **ніж, від, за**: *не кращий брата, а кращий за брата; не вища сестри, а вища від сестри*.

V. Виконання практичних вправ.

1. Заповніть місця пропуску в реченнях поданими словами. Кожне слово можна використати один раз.

толерантний, спритніший, найвищий

1. Назар _____ у класі.

2. Остап більш _____.

3. Василь _____ за всіх.

2. Запишіть прикметники вищого ступеня порівняння, вставивши пропущені літери.

Дуж..ий, ясн..ий, товст..ий, важ..ий, лег..ий, туг..ий, мудр..ий, відом..ий, тих..ий, солод..ий, холод..ий, м'як..ий, тепл..ий, молод..ий, влучн..ий, могутн..ий, весел..ий, міцн..ий, красив..ий, важ..ий, гаряч..ий, якісн..ий, корот..ий, повільн..ий, струнк..ий, швид..ий.

3. Відредагуйте речення, запишіть правильний варіант.

1. Я не міг повірити, що сама близька людина могла так підвести. 2. Кімната після ремонту стала більш затишнішою. 3. Катя знала, що екзамен з фізики все одно буде самим тяжким. 4. Більш цікавішої книжки годі й шукати. 5. Більш детальніша інформація - під час співбесіди. 6. Хоч зовнішність теж важлива, самим найголовним для мене є духовна близькість. 7. Дні стали більш коротшими. 8. Вона краща всіх. 9. До самого молодшого сина батьки ставляться більш поблажливіше, ніж до старших. 10. У нас ціни нижчі базарних.

VI. Закріплення матеріалу

1. Бесіда з учнями:

Які ступені порівняння прикметників ви знаєте?

Які форми вони мають? Навести приклади.

2. Виконати тестові завдання.

1. *НЕ*правильно утворено форму ступеня порівняння прикметника в рядку:
А. найдосвідченіші викладачі
Б. більш вимогливий до себе
В. більш цікавіша розповідь
Г. найменш освітлена вулиця
2. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найнижча, більш обґрунтований
Б. повільніший, тяжкіший
В. найсміливіша, більш завзятіший
Г. менш низенький, активніша
3. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найбільш яскравіший, найближчий
Б. щонайвищий, тонкіший
В. найменш вигідніший, найпривабливіша
Г. найдужчий, найменш цікавий

VII. Підсумок уроку

VIII. Домашнє завдання:

1. Вивчити матеріал таблиці «Ступені порівняння прикметників», записати в зошитах;

2. Утворити всі можливі форми ступенів порівняння від прикметників **здоровий, теплий, рідний, чорний, чудовий, гарячий, улюблений**.

3. Скласти твір-мініатюру на тему «Рідне місто», використовуючи різні форми ступенів порівняння прикметників

2. Запишіть прикметники вищого ступеня порівняння, вставивши пропущені літери.

Дуж..ий, ясн..ий, товст..ий, важ..ий, лег..ий, туг..ий, мудр..ий, відом..ий, тих..ий, солод..ий, холод..ий, м'як..ий, тепл..ий, молод..ий, влучн..ий, могутн..ий, весел..ий, міцн..ий, красив..ий, важ..ий, гаряч..ий, якісн..ий, корот..ий, повільн..ий, струнк..ий, швид..ий.

3.Відредагуйте речення, запишіть правильний варіант.

1.Я не міг повірити, що сама близька людина могла так підвести. 2.Кімната після ремонту стала більш затишнішою. 3.Катя знала, що екзамен з фізики все одно буде самим тяжким. 4.Більш цікавішої книжки годі й шукати. 5.Більш детальніша інформація - під час співбесіди. 6.Хоч зовнішність теж важлива, самим найголовним для мене є духовна близькість. 7.Дні стали більш коротшими. 8.Вона краща всіх. 9.До самого молодшого сина батьки ставляться більш поблажливіше, ніж до старших. 10.У нас ціни нижчі базарних.

2. Запишіть прикметники вищого ступеня порівняння, вставивши пропущені літери.

Дуж..ий, ясн..ий, товст..ий, важ..ий, лег..ий, туг..ий, мудр..ий, відом..ий, тих..ий, солод..ий, холод..ий, м'як..ий, тепл..ий, молод..ий, влучн..ий, могутн..ий, весел..ий, міцн..ий, красив..ий, важ..ий, гаряч..ий, якісн..ий, корот..ий, повільн..ий, струнк..ий, швид..ий.

3.Відредагуйте речення, запишіть правильний варіант.

1.Я не міг повірити, що сама близька людина могла так підвести. 2.Кімната після ремонту стала більш затишнішою. 3.Катя знала, що екзамен з фізики все одно буде самим тяжким. 4.Більш цікавішої книжки годі й шукати. 5.Більш детальніша інформація - під час співбесіди. 6.Хоч зовнішність теж важлива, самим найголовним для мене є духовна близькість. 7.Дні стали більш коротшими. 8.Вона краща всіх. 9.До самого молодшого сина батьки ставляться більш поблажливіше, ніж до старших. 10.У нас ціни нижчі базарних.

2. Запишіть прикметники вищого ступеня порівняння, вставивши пропущені літери.

Дуж..ий, ясн..ий, товст..ий, важ..ий, лег..ий, туг..ий, мудр..ий, відом..ий, тих..ий, солод..ий, холод..ий, м'як..ий, тепл..ий, молод..ий, влучн..ий, могутн..ий, весел..ий, міцн..ий, красив..ий, важ..ий, гаряч..ий, якісн..ий, корот..ий, повільн..ий, струнк..ий, швид..ий.

3.Відредагуйте речення, запишіть правильний варіант.

1.Я не міг повірити, що сама близька людина могла так підвести. 2.Кімната після ремонту стала більш затишнішою. 3.Катя знала, що екзамен з фізики все одно буде самим тяжким. 4.Більш цікавішої книжки годі й шукати. 5.Більш детальніша інформація - під час співбесіди. 6.Хоч зовнішність теж важлива, самим найголовним для мене є духовна близькість. 7.Дні стали більш коротшими. 8.Вона краща всіх. 9.До самого молодшого сина батьки ставляться більш поблажливіше, ніж до старших. 10.У нас ціни нижчі базарних.

Виконайте тестові завдання

1. НЕправильно утворено форму ступеня порівняння прикметника в рядку:
А. найдосвідченіші викладачі
Б. більш вимогливий до себе
В. більш цікавіша розповідь
Г. найменш освітлена вулиця
2. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найнижча, більш обґрунтований
Б. повільніший, тяжкіший
В. найсміливіша, більш завзятіший
Г. менш низенький, активніша
3. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найбільш яскравіший, найближчий
Б. щонайвищий, тонкіший
В. найменш вигідніший, найпривабливіша
Г. найдужчий, найменш цікавий

Виконайте тестові завдання

1. НЕправильно утворено форму ступеня порівняння прикметника в рядку:
А. найдосвідченіші викладачі
Б. більш вимогливий до себе
В. більш цікавіша розповідь
Г. найменш освітлена вулиця
2. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найнижча, більш обґрунтований
Б. повільніший, тяжкіший
В. найсміливіша, більш завзятіший
Г. менш низенький, активніша
3. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найбільш яскравіший, найближчий
Б. щонайвищий, тонкіший
В. найменш вигідніший, найпривабливіша
Г. найдужчий, найменш цікавий

Виконайте тестові завдання

1. НЕправильно утворено форму ступеня порівняння прикметника в рядку:
А. найдосвідченіші викладачі
Б. більш вимогливий до себе
В. більш цікавіша розповідь
Г. найменш освітлена вулиця
2. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найнижча, більш обґрунтований
Б. повільніший, тяжкіший
В. найсміливіша, більш завзятіший
Г. менш низенький, активніша
3. Правильно утворено форми ступенів порівняння обох прикметників у рядку:
А. найбільш яскравіший, найближчий
Б. щонайвищий, тонкіший
В. найменш вигідніший, найпривабливіша
Г. найдужчий, найменш цікавий